

Murat Çokgezen

Prof. Dr. Marmara Üniversitesi

SORULAR

1. Ne zaman, nasıl, hangi olayların, okumaların, faktörlerin veya kişilerin tesiriyle ve nasıl bir süreçle liberal oldunuz?
2. Liberalleşmeniz fikir, meslek ve sosyal hayatınızda ne gibi tesirlere veya sonuçlara yol açtı?
3. LDT'nin faaliyetlerine nasıl bir süreçle, hangi müşevviklerle, hangi kapasitede ve ne zamandan beri katılmaktasınız?
4. LDT'nin sizin katıldığınız günden bugüne ne gibi gelişmeler gösterdiğini düşünüyorsunuz? LDT nerelerde ve nelerde başarılı, nerelerde ve nelerde başarısız?
5. LDT'nin bir fikir akımı olarak güçlü ve zayıf yanları, avantaj ve dezavantajları neler? Fikir çizgisi; ağırlıklı (siklet merkezi) liberalizm anlayışı; organizasyon yapısı veya yapısızlığı; görünürlük ve bilinirlik, mali güç veya zayıflık; fikir ve kültür hayatına etki; siyasi partilere etki ve önemli gördüğünüz başka bakımlardan bir değerlendirme yapabilir misiniz?
6. Liberal olmanın ve liberal olarak bilinmenin iş ve meslek hayatında sağladığı avantajlar ve dezavantajlar var mıdır? Yaşadığınız kişisel tecrübeleri olabildiğince açık biçimde anlatabilir misiniz?
7. Türkiye'de genel olarak liberal düşüncenin özel olarak LDT'nin geleceği hakkında tahmin ve temennileriniz nelerdir?
8. Liberal düşüncenin daha iyi tanınması ve daha etkili olması için sizce kullanılacak başka yöntemler ve yapılması gereken başka şeyler var mıdır? Varsa bunlar nelerdir?

1. Kendimi 'liberal' (ya da başka bir görüş mensubu) olarak tanımlamıyorum. Ama 'liberal' olarak tanımlanan kişilerin fikirlerine yakınlık duyuyorum.

Nasıl bu hale geldim? Bilmiyorum. Başlangıç tohumlarının ne şekilde atılmış olduğunu hatırlamasam da fikirlerimin gelişiminde Liberal Düşünce Topluluğu (LDT) çevresinin ve özellikle Atilla Yayla'nın önemli bir katkısı olduğunu düşünüyorum.

2. Bireysel açıdan fikri bir zenginleşmeye neden oldu. Etkisini ölçmek mümkün olmasa da mesleki hayatımı da olumlu etkilediğini düşünüyorum. Olaylara çevremdeki birçok kişiden farklı yaklaşımlar geliştirebiliyorum.

Sosyal açıdan ise hem negatif hem de pozitif etkisinin olduğunu düşünüyorum. Özellikle, bir iktisatçı olarak, çevremdeki baskın düşünce biçiminin dışında fikirlere sahip olduğum için yalnızlaşma ve marjinalleşme kaçınılmaz oldu. İnsanların liberalizme yakın kişiler hakkında sahip olduğu önyargılardan olumsuz etkilenmeye başladım.

Ancak diğer taraftan, özellikle LDT çevresinden birçok harika insan ile tanışma fırsatı elde ettim. Bunu da pozitif bir sosyal etki olarak görüyorum.

3. Yaklaşık 20 yıldır LDT ile temas içindeyim. Elimden geldiğince, Topluluğun faaliyetlerini izlemeye ve bu faaliyetlere maddi/manevi destek olmaya çalışıyorum.

Bunları yaparken bazen kişisel yarar güdüsü bazen de Topluluğun çalışmalarını takdir hissi beni motive ediyor. Bazı faaliyetlere katılırken "Bu faaliyete katılmak benim için çok yararlı olur." diye düşünürken, bazılarında ise "Bu çok iyi bir faaliyet. Desteklenmesi gerekir. Ben de elimden geleni yapmalıyım." düşüncesiyle hareket ediyorum.

4. 20 yıllık sürece baktığımda LDT'yi başarılı bulduğumu söyleyebilirim. Hatta, Topluluğun karşı karşıya olduğu maddi ve manevi kısıtlar dikkate alındığında "çok başarılı" olduğunu söylemenin daha doğru olduğunu düşünüyorum.

LDT'nin en önemli katkılarından birinin liberal düşünce alanında bir Türkçe literatürün (telif ya da tercüme) oluşumuna yaptığı katkı olduğunu söyleyebilirim.

Ayrıca, -bana göre- liberal düşüncenin geniş kitlelere yayılmasında -Besim Tibuk'tan sonra- en büyük katkıyı başta Atilla Yayla olmak üzere LDT çevresi yapmıştır.

Kuşkusuz LDT'nin başarısız olduğu konular da vardır. Öncelikle, topluluk, her platformda piyasayı savunmasına rağmen, piyasayı kullanmakta başarısız olmuştur. Kendisini, faaliyetlerini iyi pazarlayamamıştır. Toplulukta, devlet memurları, öğrenciler gibi piyasanın doğrudan içinde olmayan kişilerin ağırlığının -muhtemelen- bunun en önemli sebeplerinden biri olduğunu düşünüyorum.

LDT'nin faaliyetlerinin büyük kısmını siyaset ve hukuk gibi alanlar teşkil etmektedir. Bir iktisatçı olarak, LDT çevresinde yeterince iktisatçı toplayamadığını veya topluluk içindeki iktisatçıların topluluğa yeterince katkı yapamadığını düşünüyorum.

Bana göre iktisat alanının ihmali, Topluluğun başarısını da olumsuz etkilemektedir. Çünkü siyaset ve hukuk alanında beyan edilen görüşler sadece liberal düşünceye özgü fikirler değil. Temelde “özgürlük” teması üzerinde dönüyor. Özgürlük de -farklı şeyler anlaşılrsa da- hemen herkesin sahiplendiği bir kavram. O yüzden LDT fark yaratamıyor. (Son zamanlarda liberal olmayan birçok kişinin, sadece özgürlükleri savunması nedeniyle “liberal” olarak nitelendirilmesi bunun en iyi örneği...)

“Liberal Düşünce Topluluğu aktif politikayla ilgilenmemektedir. Siyasî partilerden bağımsızdır. Bir siyasî hareket olarak değil fikir akımı olarak faaliyet göstermektedir.”

Yukarıdaki ifade Topluluğun web sayfasında Topluluğun felsefesi kısmında yer almaktadır. Son yıllarda topluluğun “siyasî partilerden bağımsızlık” ilkesinden saptığını düşünüyorum. Bu, sadece başkalarının bir yakıştırmaması olabilir (Topluluğun bu yönde bir politikası olmadığını biliyorum). Yine de, böyle bir algının uzun vadede Topluluğa zarar vereceğini düşünüyorum.

5. Bu soruya yukarıda kısmen cevap verdim. İlave olarak şunları söyleyebilirim:

LDT çevresindekilerin ortak bir liberalizm anlayışları olduğunu düşünmüyorum. Bu önemli bir zenginlik. Bunun korunması gerektiğini düşünüyorum.

Topluluğun İstanbul'da örgütlenememesini çok önemli bir eksiklik olarak görüyorum. Bir İstanbullu olarak -Topluluk yanında- bundan kendimi de sorumlu tutuyorum.

Topluluğun siyasî partilerle temas halinde olmasına taraftarım. Ancak LDT partilere değil, partiler LDT'nin görüşlerine yaklaşmalıdır.

6. Liberal düşünce savunucuları genellikle insanların ezberlerini bozan fikirler ileri sürerler. Bu nedenle fikirleri çarpıcı olsa da genel kabul görmeleri kolay olmaz. Hatta çoğu zaman dışlanır, alay edilirler. Bu yüzden liberal

düşünceyi savunan kişilerin “liboş” gibi nitelermelere kendilerini hazırlamaları gerekir. Kendi tecrübelerime dayanarak, bununla başa çıkabilmenin en iyi yolunun kendinizi “liboş” olarak isimlendirmek olduğunu söyleyebilirim.

Ancak bana en ilginç gelen, insanlar arasındaki “liberallerin zengin olduğuna dair” genel -ama mesnetsiz- kanıdır. Benim kişisel gözlemlerim göstermektedir ki ne “zenginler liberal olur” ne de “liberal olmak insanı zengin yapar”. Gerçek ne olursa olsun liberal fikirlere yakınlık duyanlar şuna hazırlıklı olmalıdır: Paraya ihtiyacı olanlar, sizden çok daha zengin ama solcu olan arkadaşınızdan değil, sizden borç isterler

7. Son 30 yıla baktığımızda Türkiye dahil birçok ulusun daha liberal ideallere yakın bir düzene doğru evrildiğini gözlemliyorum. Bunun ne kadar daha süreceğini bilemiyorum ama inişlerin ve çıkışların olacağından eminim.

Bu olgu LDT'nin işine geliyor gibi gözükse de aksine işini zorlaştırmaktadır. Yirmi sene LDT tarafından savunulan ve toplumun önemli bir kısmı tarafından “marjinal” olarak görülen fikirlerin bazıları bugün bazı sol partiler tarafından bile dile getirilmekte hatta savunulmaktadır.

Bu nedenle, LDT her zaman geniş kitle örgütlenmelerinin (örneğin kitle partileri) ötesinde fikirler üretebilmeli ve savunabilmelidir. Bunu beceremez ise bu örgütlenmeler içinde eriyip yok olacaktır.

8. Sanırım liberal görüşe sahip kamuoyu tarafından tanınan kişilerin sayısını arttırmak, faaliyetlerden kamuoyunu daha etkin haberdar etme yollarını bulmak en iyi çözüm. Ancak bunun nasıl yapılacağına dair iyi bir fikrim yok.